

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-48>

УДК 336.748

Антонюк Оксана Іванівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Університет економіки і підприємництва
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-9134-2956>

Катаєва Світлана Борисівна

старший викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту,
Університет економіки і підприємництва
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2272-6438>

Oksana Antonyuk, Kataieva Svitlana

University of Economics and Entrepreneurship

**ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВАЛЮТНІ
ОБМЕЖЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ****FOREIGN EXCHANGE REGULATION AND FOREIGN
EXCHANGE LIMITATIONS IN MODERN CONDITIONS**

Анотація. У статті розглядаються особливості валютного регулювання та необхідність встановлення валютних обмежень в умовах сьогодення. Стаття присвячена дослідженню теоретичних та практичних аспектів валютного регулювання та валютних обмежень, визначення його впливу на стабільність економічної системи. У науковому дослідженні обґрунтовано необхідність валютного регулювання як основи забезпечення стабільності фінансової системи, захист інтересів держави та учасників валютних правовідносин. Розглянуто принципи правового валютного регулювання в Україні та доведено, що Національний банк України здійснює ключову роль у впровадженні цих принципів, впливаючи на валютний контроль, видає нормативні акти, встановлює правила для банків та інших фінансових установ, а також регулює зміни економічної ситуації в країні. Ключовими суб'єктами валютного регулювання, окрім Національного банку України, є також і банківські установи, фінансові, лізингові та страхові компанії, кредитні спілки, фізичні та юридичні особи (підприємства, установи та організації). В першу чергу основний нормативно-правовий документ, відповідно до якого здійснюється валютне регулювання є Закон України «Про валюту та валютні операції». Доведено, що валютні обмеження є необхідними в умовах нестабільності в країні. Визначені валютні обмеження, які направлені на забезпечення макроекономічної стабільності, контроль за валютними операціями для запобігання нелегальному виведенню капіталу, регулювання попиту і пропозиції на валютному ринку, запобігання спекулятивним діям, які можуть негативно вплинути на курс національної валюти та захист золотовалютних резервів країни. Визначені проблеми та запропоновані перспективи розвитку валютного регулювання в Україні. Так як валютне регулювання є важливим інструментом економічного та політичного розвитку держави, забезпечення прозорості валютного ринку доцільно визначити напрями його покращення в сучасних умовах.

Ключові слова: валюта, валютне регулювання, валютні обмеження, принципи, НБУ, фінансова стабільність.

Summary. The article examines the features of currency regulation and the need to establish currency restrictions in today's conditions. The article is devoted to the study of theoretical and practical aspects of currency regulation and currency restrictions, determining its impact on the stability of the economic system. The scientific study substantiates the need for currency regulation as the basis for ensuring the stability of the financial system, protecting the interests of the state and participants in currency legal relations. The principles of legal currency regulation in Ukraine are considered and it is proven that the National Bank of Ukraine plays a key role in implementing these principles, influencing currency control, issuing regulations, establishing rules for banks and other financial institutions, and regulating changes in the economic situation in the country. The key subjects of currency regulation, in addition to the National Bank of Ukraine, are also banking institutions, financial, leasing and insurance companies, credit unions, individuals and legal entities (enterprises, institutions and organizations). First of all, the main regulatory document, according to which currency regulation is carried out, is the Law of Ukraine "On Currency and Currency Operations". It is proved that currency restrictions are necessary in conditions of instability in the country. Currency restrictions are defined, which are aimed at ensuring macroeconomic stability, control over currency operations to prevent illegal capital withdrawal, regulation of supply and demand in the currency market,

prevention of speculative actions that may negatively affect the exchange rate of the national currency and protection of the country's gold and foreign exchange reserves. Problems are identified and prospects for the development of currency regulation in Ukraine are proposed. Since currency regulation is an important tool for the economic and political development of the state, ensuring the transparency of the currency market, it is advisable to determine the directions of its improvement in modern conditions.

Keywords: currency, currency regulation, currency restrictions, principles, NBU, financial stability.

Постановка проблеми. Актуальність теми валютного регулювання та валютних обмежень в Україні обумовлена потребою забезпечення стабільності національної валюти, стимулювання економічного зростання та інтеграції в міжнародну фінансову систему. У контексті глобалізації економіки, зростання міжнародних торговельних і фінансових операцій вимагає ефективної правової бази, яка б забезпечувала баланс між лібералізацією валютного ринку та захистом економічних інтересів держави. В умовах глобалізації світової економіки валютне регулювання набуває вирішального значення для забезпечення фінансової стабільності держав, зміцнення національних валют, підтримки зовнішньоекономічних відносин і запобігання валютним кризам. Сучасні виклики, зокрема зростаюча волатильність світових фінансових ринків, геополітичні конфлікти, інфляційний тиск та зовнішньоекономічні дисбаланси, підкреслюють необхідність ефективного регулювання валютних операцій.

Валютне регулювання та валютні обмеження є важливими інструментами підтримки економічної стабільності в Україні. У сучасних умовах вони сприяють захисту національних інтересів, забезпеченню прозорості валютних операцій та адаптації економіки до викликів глобалізації. Однак поступова лібералізація і перехід до ринкових механізмів є ключем до подальшого розвитку цієї сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сфера валютного регулювання та проблематики валютних обмежень завжди цікавила українських науковців. Зокрема, Латковський П.П. аналізує правові аспекти валютного регулювання в Україні та порівнює їх з міжнародними практиками [2]. Магдич А.С. розглядає валютні операції та обмеження в Україні з точки зору правового регулювання [1, с. 20]. Місяць Н.О. аналізує сучасний стан та перспективи розвитку валютного регулювання в Україні [4, с. 235]. Онищенко В. вивчає сутність валютного регулювання та його правові аспекти, зокрема розглядаючи структуру та функції системи валютного регулювання [7]. Степаненко Р. досліджує інструменти валютного регулювання, включаючи валютні інтервенції та обмеження, у своїх наукових працях [11]. Зазначені науковці зробили суттєвий внесок у дослідження правового статусу валютного регулювання та валютних обмежень в Україні, аналізуючи як національні, так і міжнародні аспекти цієї теми. Разом з тим, низка питань залишається

малодослідженою і потребує подальшого наукового осмислення.

Метою дослідження є вивчення теоретичних засад валютного регулювання та валютних обмежень, визначення його впливу на стабільність економічної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Валютне регулювання є важливим елементом економічної політики держави, який забезпечує контроль та управління обігом іноземної валюти, здійснення валютних операцій та стабільність фінансової системи. Валютне регулювання є підгалуззю фінансового права, яка визначає правила поведінки з валютою, забезпечує контроль за валютними операціями та встановлює відповідальність за порушення у цій сфері. А також має тісний взаємозв'язок із іншими галузями права, а саме: адміністративне право регулює порядок здійснення валютного контролю, видачі ліцензій та застосування адміністративних санкцій; цивільне право визначає порядок укладення договорів у сфері валютних операцій; міжнародне право встановлює принципи валютного регулювання у відносинах між державами.

Національний банк України (далі НБУ) є головним органом валютного регулювання, що встановлює правила функціонування валютного ринку, здійснює валютний контроль та впливає на курс гривні [5].

Основними завданнями валютного регулювання є:

- стабільність національної валюти, що забезпечується шляхом контролю за валютними потоками та управління валютним курсом;
- захист економічного суверенітету, що знижує залежність від іноземного капіталу та вплив зовнішніх шоків;
- інтеграція у світову економіку, а саме через гармонізацію валютного регулювання з міжнародними стандартами;

Валютне регулювання в Україні є системою правових, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на організацію та контроль за валютними операціями, забезпечення стабільності національної валюти та підтримку економічної рівноваги. Воно регулює діяльність суб'єктів господарювання, фізичних осіб та банківських установ у сфері обігу іноземної валюти, а також сприяє зменшенню валютних ризиків і запобіганню нелегальним фінансовим потокам. А також регулює валютні обмеження в Україні. Валютні обмеження – це адміністративні заходи,

які держава запроваджує для контролю над валютними потоками та зменшення валютних ризиків. В Україні вони застосовуються з метою:

- запобігання відтоку капіталу за кордон;
- контролю за стабільністю платіжного балансу;
- зменшення тіньової економіки.

З 2019 року Україна поступово впроваджує заходи з лібералізації валютного ринку, зокрема: скасування обов'язкового продажу валютної виручки; підвищення граничних обсягів валютних операцій без отримання ліцензій; спрощення правил для інвестування за кордон; зниження адміністративного тиску на учасників валютного ринку; однак валютні обмеження можуть залишатися або посилюватися у випадку виникнення кризових ситуацій, таких як значна девальвація гривні, зовнішньополітичні виклики чи інші макроекономічні ризики [1; 2; 4].

Попри позитивні зміни, валютне регулювання в Україні стикається з низкою проблем:

1. Високий рівень доларизації економіки.
2. Ризик нелегальних валютних операцій.
3. Значна залежність економіки від зовнішнього фінансування.

Перспективи розвитку валютного регулювання передбачають подальшу лібералізацію валютного ринку, впровадження сучасних технологій для моніторингу валютних операцій та інтеграцію до міжнародних стандартів у рамках співпраці з ЄС і МВФ.

Валютні обмеження в Україні є інструментом, що використовується для стабілізації економіки та збереження стабільності національної валюти. Вони можуть варіюватися від м'яких обмежень до жорстких заборон, залежно від економічної ситуації. Ефективне поєднання валютних обмежень із ринковими механізмами дозволяє досягти балансу між забезпеченням фінансової стабільності та лібералізацією економіки [6].

Основна мета валютного регулювання – забезпечення стабільності фінансової системи, захист інтересів держави та учасників валютних правовідносин. Досягнення цієї мети можливе при дотриманні основних принципів валютного регулювання яке діє в Україні:

1. Принцип свободи здійснення валютних операцій. Учасники валютного мають право вільно використовувати валютні операції, якщо вони не оплачують законодавство. Відмінено численні обмеження, характерні для попереднього регулювання.

2. Принцип пропорційності заходів валютного регулювання. Обмеження або регулювання валютних операцій наводяться тільки в обґрунтованих випадках, коли це необхідно для захисту економічної стабільності або фінансової безпеки країни. Водночас такі заходи повинні бути пропорційними загрозами.

3. Принцип інноваційності. Законодавство сприяння впровадженню новітніх технологій у сферу валютного регулювання та контролю таких як цифрові платформи, електронні платіжні системи та автоматизацію фінансового моніторингу.

4. Принцип підтримки економічного зростання. Валютне регулювання повинно сприяти залученню іноземних інвестицій, розвитку експортно-орієнтованих галузей та інтеграції України.

5. Принцип дотримання міжнародних стандартів. Українське валютне законодавство гармонізується з нормами ЄС та міжнародними стандартами. Це дозволяє уникнути бар'єрів для інтеграції в глобальний фінансовий простір.

6. Принцип гнучкості валютного курсу. Політика валютного курсу в Україні орієнтована на режим гнучкого курсоутворення, що дозволяє гривні відповідати ринковим умовам і уникати різких коливань.

7. Принцип взаємодії державних органів. Ефективне валютне регулювання забезпечується координацією між Національним банком України, Кабінетом Міністрів, Державною податковою службою, митними органами.

8. Принцип законності валютного регулювання. Принцип законності є ключовим у сфері валютного регулювання, забезпечує правову основу для всіх операцій з валютою та валютними цінностями. Він передбачає, що всі дії органів державної влади, суб'єктів господарювання та фізичних осіб у цій сфері мають відповідати чинному законодавству України. Основні аспекти принципу законності валютного регулювання: дотримання норм права, а саме – усі валютні операції необхідно використовувати в рамках, визначених законами України та підзаконними актами (зокрема, Законом України «Про валюту і валютні операції» №2473-VIII, постановами НБУ та іншими регуляторними актами) [8].

Принцип законності валютного регулювання є фундаментальним, оскільки саме через його дотримання забезпечується стабільне функціонування валютного ринку, економічна безпека держави та захист усіх прав учасників валютних відносин. Застосування правил правового регулювання дасть можливість уникати корупційних схем, нелегального обігу валюти та інших порушень, які можуть негативно вплинути на економіку.

У сучасній Україні цей принцип реалізується через:

1. Постійну актуалізацію валютного законодавства.

2. Ефективний контроль Національного банку України.

3. Імплементация міжнародних стандартів.

До принципу законності у валютному регулюванні забезпечується прозорість і передбачуваність економічної політики, утримання інтеграції

України у світовий фінансовий простір і залучення іноземних інвестицій [5; 6; 8].

Національний банк України здійснює ключову роль у впровадженні цих принципів. Він впливає на валютний контроль, видає нормативні акти, встановлює правила для банків та інших фінансових установ, а також регулює зміни економічної ситуації в країні та світі [9].

В Україні валютні обмеження мають важливе значення через необхідність стабілізації економіки, захисту гривні, підтримки платіжного балансу та уникнення валютних криз.

Основні цілі валютних обмежень направлені на забезпечення макроекономічної стабільності, контроль за валютними операціями для запобігання нелегальному виведенню капіталу, регулювання попиту і пропозиції на валютному ринку, запобігання спекулятивним діям, які можуть негативно вплинути на курс національної валюти та захист золотовалютних резервів країни [10].

На сьогодні діють такі види валютних обмежень в Україні:

1. Обмеження на валютні перекази. Транскордонні перекази коштів для певних категорій операцій встановлюються ліміти на перекази валюти за кордон. Наприклад, перекази за кордон фізичних осіб можуть бути обмежені конкретними сумами залежно від мети переказу (навчання, лікування, інші витрати). Резиденти повинні отримати спеціальні дозволи для переказів, що перевищують встановлені ліміти. Перекази нерезидентам, обмеження можуть застосовуватися для мінімізації ризиків виведення капіталу за межі країни без відповідного оподаткування.

2. Обмеження на купівлю іноземної валюти. Додаткові або місячні ліміти для фізичних осіб. Національний банк України встановлює межі, які регламентують обсяг валюти, що може бути придбана фізичними особами протягом певного періоду. Обмеження для юридичних осіб. Наприклад, компанії можуть купувати іноземну валюту тільки для визначених потреб, наприклад для розрахунків із закордонними контрагентами, інвестицій або виплати боргових зобов'язань.

3. Контроль експортно-імпортних операцій. Вимога репатріації валютної виручки. Експортери зобов'язані повертати валютну виручку в Україну протягом встановлених строків (зазвичай 120–180 днів). Це сприяє підтримці валютного ринку та поповненню золотовалютних резервів. Обов'язковий продаж частини валютної виручки. Протягом певного часу українські експортери зобов'язані були продавати частину своєї валютної виручки (до 50%). Хоча ця вимога значною мірою була скасована в процесі лібералізації валютного ринку, вона може бути знову введена у разі кризової ситуації.

4. Ліміти на зняття готівкової валюти. Зняття коштів у валюті з банківських рахунків, для

фізичних і юридичних осіб можуть встановлюватися ліміти на обсяги зняття готівкової валюти з рахунків. Операції через банкомати, банки можуть обмежувати розмір валютних операцій через банкомати, особливо у періоди економічної нестабільності.

5. Ліцензування валютних операцій. Індивідуальні ліцензії НБУ. У разі здійснення валютних операцій, які виходять за межі звичайної практики (наприклад, інвестиції за кордон, великі транзакції), суб'єкти повинні отримати індивідуальні ліцензії від НБУ. Групові ліцензії видаються для окремих категорій операцій або секторів економіки (наприклад, енергетика, інфраструктурні проекти).

6. Обмеження на торгівлю іноземною валютою. Регулювання міжбанківського валютного ринку. НБУ встановлює правила торгівлі іноземною валютою для банківських установ, включаючи курсові обмеження. Операції на готівковому ринку, а саме, лімітується обсяг готівкової валюти, який може бути куплений фізичними особами у обмінних пунктах [7].

Валютні обмеження як інструмент кризового управління в умовах економічних криз або військових конфліктів (як у випадку війни в Україні) валютні обмеження стають ключовим механізмом для запобігання різким коливанням валютного курсу, уникнення дефіциту іноземної валюти на внутрішньому ринку та захисту від масового виведення капіталу за кордон.

Національний банк України змінює валютні обмеження з 10 вересня 2024 року. Зазначені зміни передбачають пом'якшення окремих валютних обмежень, водночас запроваджуються заходи для запобігання непродуктивному відпливу капіталу з країни. Ці кроки спрямовані на підтримку обороноздатності держави, функціонування українських підприємств та Ядерного страхового пулу.

Основні напрями змін включають:

1. Операції з валютою для покриття викидів CO₂. Державним підприємствам надається можливість купувати та переказувати валюту нерезидентам для придбання квот на покриття або компенсацію викидів діоксиду вуглецю (CO₂), пов'язаних з авіаційною діяльністю. Це рішення сприятиме стабільності оборонних закупівель за державними контрактами, продовженню міжнародних авіаційних перевезень та розвитку українсько-європейського військово-технічного співробітництва.

2. Виплати за договорами перестраховування з іноземними ядерними страховими пулами. Відтепер дозволено здійснювати всі необхідні платежі за договорами перестраховування, а не лише пересяхові премії та виплати, які вже були дозволені раніше. Зокрема, йдеться про сплату бонусу за беззбитковість, передбаченого умовами таких договорів. Це рішення матиме мінімальний вплив на міжнародні резерви, але дозволить Ядерному

страховому пулу виконувати зобов'язання перед міжнародними партнерами, що є важливим для стабільності ядерного страхування.

3. Оплата ПДВ у ЄС для суб'єктів електронної комерції. Резидентам України, які займаються електронною комерцією та зареєстровані як платники податків у ЄС, дозволяється купувати й переказувати валюту для сплати податку на додану вартість у країнах Євросоюзу. Це сприятиме малому та середньому бізнесу, допоможе українським підприємцям активніше просувати товари на європейських ринках через торговельні платформи. Водночас така зміна не загрожує міжнародним резервам, адже надходження валюти від експорту значно перевищуватимуть попит на неї для сплати податків у ЄС.

4. Компенсація купонних платежів за єврооблігаціями. Національний банк також запроваджує можливість компенсації вже сплачених купонних платежів за випущеними єврооблігаціями. НБУ розширює можливості бізнесу щодо відшкодування купонних платежів та посилює валютні обмеження

Таким чином, внесені зміни спрямовані на підтримку ключових економічних секторів та фінансової стабільності країни, водночас зберігаючи контроль за рухом капіталу.

Національний банк України, на додаток до рішень, ухвалених у травні та липні, дозволяє бізнесу відшкодувати купонні платежі за єврооблігаціями, здійснені в період з 24 лютого 2022 року до 9 липня 2024 року (включно). Відшкодування можливе лише за рахунок власної іноземної валюти підприємства (що не була куплена чи отримана у вигляді кредиту або позики від резидентів). Такі перекази не впливатимуть на міжнародні резерви країни. Доступ до цієї можливості отримують ті компанії, які протягом останніх 12 місяців не мали незавершеного валютного нагляду за експортними операціями. Цей підхід стимулює бізнес своєчасно повертати валютну виручку в Україну, забезпечуючи фінансову стабільність.

Для запобігання непродуктивному відпливу капіталу з країни та збереження міжнародних резервів на достатньому рівні, НБУ впроваджує нові обмеження на використання українських платіжних карток за кордоном. Зокрема, забороняються розрахунки за кордоном у іноземній валюті (з рахунків в українських банках) за покупку годинників, ювелірних виробів, виробів зі срібла, коштовного каміння, монет тощо. Такі заходи сприятимуть стійкості валютного ринку та наближенню до поступового пом'якшення валютних обмежень у майбутньому.

НБУ вводить ліміти на окремі операції за кордоном, здійснені з використанням платіжних карток. Національний банк України встановлює щомісячний ліміт у 100 тис. грн в еквіваленті на

розрахунки за кордоном платіжними картками, відкритими в українських банках до рахунків в іноземній валюті. Обмеження стосується операцій із кодами торговця: 5094 – коштовне каміння, метали та ювелірні вироби, 5944 – годинники, ювелірні вироби та вироби зі срібла, 5972 – магазини монет та марок. Цей ліміт відповідає вже діючому обмеженню для карткових операцій у національній валюті за кордоном.

Причиною введення обмежень стали результати аналізу, проведеного НБУ спільно з банками та платіжними системами, було виявлено спроби обійти заборону на купівлю банківських металів за межами України, яка діє в період воєнного стану.

Окрім цього, НБУ запроваджує щомісячний ліміт у 500 тис. грн в еквіваленті на розрахунки платіжними картками (прив'язаними до валютних рахунків в українських банках) за операціями з кодом торговця 6513 – агенти та менеджери з нерухомості. Ці операції використовуються для оплати комісій за управління нерухомістю, вартості проживання та супутніх послуг за кордоном. Ліміт у 500 тис. грн враховує потреби українців, що перебувають за межами України або подорожують за кордоном, та задовольняє потреби 98% клієнтів банків, що здійснюють зазначені операції. Він дасть змогу запобігти спробам обходити встановлені НБУ обмеження на відповідні операції та уникнути відпливу капіталу з України у значних обсягах [5; 6].

Зазначені зміни внесені постановою Правління Національного банку України від 6 вересня 2024 року № 108 «Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18». Вони набирають чинності з 10 вересня 2024 року [5].

Валютне регулювання є ключовим елементом державної економічної політики, оскільки забезпечує стабільність національної валюти, сприяє економічному розвитку та регулює міжнародні економічні відносини. В Україні правове валютне регулювання проходить процес реформування, спрямованого на лібералізацію валютного ринку та адаптацію до європейських стандартів. Проте цей процес супроводжується низкою проблем, які вимагають наукового аналізу та розробки ефективних рішень. Проблеми валютного регулювання:

1. Недосконалість нормативно-правової бази. Нормативно-правова база України у сфері валютного регулювання залишається фрагментарною та не завжди узгодженою із міжнародними стандартами. Хоча ухвалення Закону «Про валюту і валютні операції» стало кроком уперед, залишаються прогалини у регулюванні окремих аспектів, таких як криптовалюти, транскордонні фінансові операції та валютний контроль.

2. Обмеження доступу до валютного ринку. Попри лібералізацію, деякі валютні обмеження

продовжують стримувати розвиток бізнесу. Зокрема, регулювання репатріації дивідендів, обмеження на відкриття рахунків за кордоном для фізичних осіб та високі вимоги до фінансової звітності підприємств ускладнюють операції.

3. Високий рівень тіньових операцій. Значна частина валютних операцій відбувається поза межами офіційного ринку. Це зумовлено як надмірними обмеженнями у минулому, так і недовірою до банківської системи. Така ситуація ускладнює контроль за валютними потоками та посилює ризики для економічної стабільності.

4. Нестабільність національної валюти. Коливання курсу гривні створюють додаткові ризики для валютних операцій. Це змушує суб'єктів господарювання використовувати іноземну валюту як засіб збереження капіталу, що підсилює доларизацію економіки.

5. Недостатній контроль за міжнародними операціями. Зростання обсягу транскордонних операцій ускладнює ефективне валютне регулювання. Недостатній рівень автоматизації валютного контролю та обмеженість доступу до міжнародних інформаційних систем послаблюють контроль за відмиванням коштів і фінансуванням тероризму.

На підставі вищевикладеного, систематизуємо перспективи валютного регулювання:

1. Гармонізація з міжнародними стандартами. Для ефективного функціонування валютного ринку Україна повинна адаптувати своє законодавство до норм Європейського Союзу та міжнародних організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ). Це включає спрощення процедур валютного контролю, створення прозорих правил для бізнесу та громадян [3].

2. Лібералізація валютного ринку. Подальше зняття валютних обмежень, таких як ліміти на валютні перекази або відкриття рахунків за кордоном, сприятиме залученню іноземних інвестицій і стимулюватиме економічний розвиток. Водночас необхідно забезпечити баланс між лібералізацією та запобіганням ризикам.

3. Впровадження цифрових технологій. Автоматизація процесів валютного контролю та впровадження блокчейн-технологій можуть значно підвищити прозорість і ефективність валютного регулювання. Крім того, цифровізація сприятиме розвитку електронних валют, зокрема цифрової гривні.

4. Підвищення довіри до банківської системи. Для зменшення тіньового сектору необхідно створити умови для підвищення довіри громадян і бізнесу до банківської системи. Це можливо через посилення гарантій безпеки депозитів, забезпечення прозорості діяльності банків та створення сприятливих умов для валютних операцій.

5. Розвиток міжнародної співпраці. Україна повинна посилювати співпрацю з міжнародними фінансовими установами для отримання технічної допомоги, обміну досвідом та інтеграції до глобальної фінансової системи. Це включає участь у спільних програмах з боротьби з незаконними фінансовими потоками [9; 10].

Валютне регулювання є важливим інструментом забезпечення економічної стабільності та інтеграції України у світову економіку. Наявність проблем у цій сфері вимагає не лише вдосконалення нормативно-правової бази, а й впровадження сучасних технологій та підходів до управління валютними операціями. Перспективи розвитку валютного регулювання в Україні пов'язані з гармонізацією законодавства із міжнародними стандартами, подальшою лібералізацією ринку, цифровізацією процесів та розвитком міжнародної співпраці. Комплексне вирішення цих завдань сприятиме зміцненню економіки та підвищенню конкурентоспроможності України на світовій арені.

Висновки. В Україні валютне регулювання має особливу значущість через такі фактори, як необхідність підтримки стабільності гривні, зростання залежності від імпорту, високий рівень доларизації економіки, вплив війни та макроекономічні виклики. Національний банк України (НБУ) як головний регулятор здійснює контроль над валютними операціями, визначає правила функціонування валютного ринку та впроваджує механізми захисту від зовнішніх шоків.

В сучасних умовах валютне регулювання є важливим елементом економічної політики кожної держави. Його ефективність безпосередньо впливає на макроекономічну стабільність, міжнародну репутацію країни та добробут її громадян. Регулятивні механізми мають бути гнучкими, прозорими та відповідати міжнародним стандартам, щоб забезпечити адаптацію до динамічних змін у світовій економіці. Валютне регулювання відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Задоя А.О., Магдич А.С., Задоя О.А. Макроекономічні критерії валютнофінансової конвергенції: орієнтири для України. *Академічний огляд*. 2022. № 2(57). С. 5–23.
2. Латковський П.П. Питання валютного нагляду в реаліях військової агресії. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття: у 2 т.: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / За заг. Ред. С.В. Ківалова. Одеса: «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 57–59. URL: <https://hdl.handle.net/11300/19449> (дата звернення: 06.01.2025).
3. Статистичні дані валютного ринку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (дата звернення: 04.01.2025).

4. Місяць Н.О. Інструменти регулювання валютних відносин: класифікація та особливості застосування. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2015. Вип. 20 (4). С. 233–238.
5. Національний банк пом'якшує валютні обмеження для бізнесу та водночас посилює окремі норми для протидії непродуктивному відпливу капіталу. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pomyakshuye-valyutni-obmejennya-dlya-biznesu-ta-vodnochas-posilyuye-okremi-normi-dlya-protidiyi-neproduktivnomu-vidplivu-kapitalu> (дата звернення: 14.01.2025).
6. Національний банк уточнив низку валютних обмежень. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-utochniv-nizku-valyutnih-obmejen> (дата звернення: 23.01.2025).
7. Онищенко В. Обмеження валютних операцій в умовах воєнного стану. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9386-obmejennya-valyutnih-operatsiy-vumovah-vonnogo-stanu> (дата звернення: 13.12.2024).
8. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21 червня 2018 року № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (дата звернення: 11.01.2025).
9. Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями. Постанова Правління Національного банку України від 2 січня 2019 року № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19#n24> (дата звернення: 14.01.2025).
10. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого № 18. *Офіційний вісник України*. 2022. № 19.
11. Степаненко Р., Олійник К. Валютні обмеження у 2024 році в Україні. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=9d4700f5-ea0a-424c-b41c-4752ac957da6> (дата звернення: 13.01.2025).

References:

1. Zadoia A. O. and Mahdich A. S. and Zadoia O. A. (2022) Makroekonomichni kryterii valiutnofinansovoi konverhentsii: oriientyry dlia Ukrainy. [Macroeconomic criteria of monetary and financial convergence: guidelines for Ukraine]. *Akademichnyi ohliad*, no. 2(57). pp. 5–23. (in Ukrainian)
2. Latkovskiy P. P. (June 17, 2022) Pytannia valiutnoho nahliadu v realiiakh viiskovoi ahresii [The issue of currency supervision in the realities of military aggression] *Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia: u 2 t.: materialy Mizhnar.nauk.-prakt. konf. / eds. S. V. Kivalova*. Odesa: “Helvetyk”. Vol. 2. pp. 57–59. (in Ukrainian)
3. Statystychni dani valiutnoho rynku [Statistical data of the foreign exchange market]. (2025). Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial#1ms> (in Ukrainian)
4. Misiats N. O. (2015) Instrumenty rehuliuвання valiutnykh vidnosyn: klasyfikatsiia ta osoblyvosti zastosuvannya. [Tools for regulating currency relations: classification and features of application]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika*. is. 20 (4). pp. 233–238. (in Ukrainian)
5. Natsionalnyi bank pomiakshuie valiutni обмеження dlia biznesu ta vodnochas posilyuie okremi normy dlia protidii neproduktivnomu vidplyvu kapitalu [The NBU eases currency restrictions for businesses while tightening certain rules to counteract unproductive capital outflows]. (2025). Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pomyakshuye-valyutni-obmejennya-dlya-biznesu-ta-vodnochas-posilyuye-okremi-normi-dlya-protidiyi-neproduktivnomu-vidplivu-kapitalu> (in Ukrainian)
6. Natsionalnyi bank utochnyv nyzku valiutnykh обмежень [The NBU clarified a number of currency restrictions]. (2025). Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-utochniv-nizku-valyutnih-obmejen> (in Ukrainian)
7. Onyshchenko V. (2025) Obmezhennia valiutnykh operatsii v umovakh voiennoho stanu [Restrictions on currency transactions under martial law]. Available at: <https://buhplatforma.com.ua/article/9386-obmejennya-valyutnih-operatsiy-vumovah-vonnogo-stanu> (in Ukrainian)
8. Pro valiutu i valiutni operatsii: Zakon Ukrainy vid 21 chervnia 2018 roku № 2473-VIII [On Currency and Currency Transactions: Law of Ukraine of 21 June 2018 No. 2473-VIII]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text> (in Ukrainian)
9. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zdiisnennia operatsii iz valiutnymi tsinnostiamy. Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 2 sichnia 2019 roku № 2 [On Approval of the Regulation on Transactions with Currency Values. Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine of 2 January 2019, No. 2]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19#n24> (in Ukrainian)
10. Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voiennoho stanu: Postanova Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy vid 24 liutoho № 18 [On the operation of the banking system during the period of martial law: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine of 24 February No. 18]. (2022) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. no. 19. (in Ukrainian)
11. Stepanenko R. and Oliinyk K. (2024) Valiutni обмеження u 2024 rotsi v Ukraini [Currency restrictions in 2024 in Ukraine]. Available at: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=9d4700f5-ea0a-424c-b41c-4752ac957da6> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 11.02.2025